

Läsprogram för Stockholms stad

Läsning är grunden för allt lärande. Den som inte lär sig läsa under de första skolåren är dömd till att misslyckas i många andra ämnen. Det faktum att många elever aldrig lär sig läsa och skriva i skolan, är ett stort svek mot våra unga.

Men läsning innebär mer än bara ett verktyg för att tillgodogöra sig kunskaper. God läskunnighet är också en nyckel till skönlitteraturens och humaniorans värld. Att kunna läsa romaner och noveller, både dåtida och samtida klassiker, är en upplevelse som borde vara alla förunnat. Läsning ger också ökad förståelse för omvärlden, stilistisk utveckling och en förmåga att tänka i nya och oväntade banor.

Svenska skolelever får allt bristfälligare kunskaper i läsning. Enligt den internationella jämförelsen PIRLS och Skolverkets Nu-utvärdering har svenska skolelevers läsförmåga försämrats under de senaste 10 åren. Den totala läsningen har också minskat, vilket inte är förvånande då dagens elever lånar färre böcker på biblioteken än tidigare samtidigt som antalet böcker i hemmen har minskat. Andelen direkt lässvaga elever har tredubblats sedan 1995.

Vi är övertygade om att det går att vända utvecklingen. Under den förra borgerliga mandatperioden genomfördes ambitiösa satsningar på läsning och bibliotek i Stockholm under folkpartiets ledning. Särskilda läsutvecklingsscheman erbjöds alla skolor liksom stockholmsprov i svenska. Bokinköpen till skolorna förstärktes och läsningen ökade kraftigt. 2001/2002 genomfördes läsprojektet Läsår Stockholm i samarbete mellan skolorna och kulturförvaltningen.

Socialdemokraternas maktövertagande 2002 innebar ett slut på mycket av det framgångsrika arbete som påbörjats. De senaste fyra åren har inneburit allvarliga steg tillbaka. Satsningen på LUS har upphört och det är i dag upp till varje skola att använda sig av systemet. Stockholmsproven i svenska har avskaffats. Biblioteken har under hela mandatperioden visat på sjunkande utlåningssiffror.

Vi i folkpartiet är måna om att bryta den negativa läsningstrenden i Stockholm. Med uppmuntran och stöd går det att uppnå underverk. På Slättgårdsskolan i Bredäng anordnas bokcirklar för mellanstadieeleverna. Nivån varierar men på den mest avancerade nivån för sjätteklassare läser eleverna bland annat Roald Dahl – på engelska. Med en aktiv skolpolitik kan den utvecklingen spridas i hela staden.

Vi föreslår därför nio åtgärder för att öka läsandet och läsförmågan i Stockholm.

Folkpartiets förslag för ökad läsning i korthet:

1. Inför språkförståelsetest i förskoleklass
2. Återinför LUS i Stockholms grundskolor
3. Läsutvecklingsledare på varje skola
4. Fler speciallärare
5. Återinför Stockholmsproven i svenska
6. Inför en litterär kanon
7. En egen bok åt varje elev
8. Satsa på skolbiblioteken
9. Satsa på biblioteken

1. Inför språkförståelsetest i förskoleklass

Många elever behöver extra stöd redan det första skolåret för att kunna lära sig läsa och skriva. Tyvärr upptäcks läs- och skrivsvårigheter ofta onödigt sent, och stöd och hjälp kan inte sättas in från första början. Folkpartiet vill därför införa obligatoriska tester av barns språkförståelse redan i förskoleklassen. I dag finns Stockholmskolor där exempelvis redskapet ”fonolek” används i förskoleklass för att upptäcka dyslexi eller olika former av inlärningssvårigheter. De barn som bedöms ha svårigheter kan då få ett individuellt stöd direkt vid skolstarten i årskurs ett.

2. Återinför LUS i Stockholms grundskolor

Goda språkkunskaper är grunden för all inläring. Men sedan början av nittiotalet har svenska elevers läsförmåga försämrats. Nio- och tioåringar läser mindre i dag. För att vända den negativa utvecklingen vill Folkpartiet i Stockholms stad fortsätta med den satsning på läsutveckling i grundskolan som inleddes av den borgerliga majoriteten förra mandatperioden.

1999 startade folkpartiet en satsning på läsning med läsutvecklingsschema, LUS, som främsta pedagogiska hjälpmedel. Tydliga kunskapskrav tillsammans med fortlöpande mätning av elevernas kunskaper gav mycket goda resultat. På Oxhagsskolan och Södra Ängbyskolan, som deltog i arbetet från första början, uppnådde samtliga elever kunskapskraven efter tre år. Vi vill att det läsutvecklingsschema som i dag fortfarande tillämpas i vissa stadsdelsområden ska återinföras i hela Stockholm. Staden ska också samla in resultaten av elevernas läsutveckling för att kunna följa läskunnigheten över tid.

3. Läsutvecklingsledare på varje skola

En läsutvecklingsledare med mycket hög kompetens inom läsning ska finnas på varje skola. Tjänsten ska innehas av en svensklärare. Läsutvecklingsledaren ska ha specialistkompetens i barns och ungas läsande och ansvara för att driva arbetet med läsutveckling på skolan. Hon eller han ska fungera som rådgivare och utveckla arbetsmetoder för skolans övriga lärare. En viktig uppgift blir att hitta litteratur och uppgifter för att stimulera riktigt duktiga elever, elever som det kan vara svårt att hitta utmaningar för i dag. Inrättandet av läsutvecklingsledare bidrar också till att utveckla en ny karriärväg. Staden ansvarar för att dessa personer erbjuds en god och kontinuerlig fortbildning.

4. Fler speciallärare

Skolan måste på ett tidigt stadium sätta in resurser till elever som behöver extra stöd för att lära sig läsa och skriva. Därför är det mycket oroande att andelen utbildade speciallärare och specialpedagoger i Sverige nästan halverats under 90- och 2000-talet. En av de viktigaste åtgärderna för att öka antalet speciallärare är att inrätta en speciallärarutbildning som är inriktad på arbete med eleverna. Stockholms stad måste arbeta mycket aktivt för att öka andelen speciallärare och specialpedagoger med pedagogisk utbildning i skolorna.

5. Återinför Stockholmsproven i svenska

Det finns ett värde i att kunna mäta elevers resultatutveckling även innan de får betyg. För att upptäcka elever med behov av extra stöd är det viktigt att regelbundet utvärdera kunskapsresultaten, och att det görs redan under de första skolåren. Folkpartiet vill därför utvärdera elevernas kunskaper i läsning, skrivning och räkning redan från årskurs tre. När

socialdemokraterna avskaffade stockholmsproven innebar det också att man avskaffade ett avgörande instrument för att tidigt upptäcka elever med behov av extra stöd. Folkpartiet vill omedelbart återinföra Stockholmsproven i flera ämnen, bland annat svenska.

6. Inför en litterär kanon

Elever ska ha rätt till stöd av skolan för att få läsa de främsta svenskspråkiga författarna och världslitteraturens stora verk. Därför vill vi att en litterär kanon ska införas i skolan. Att införa en kanon skulle på ett avgörande sätt bidra till alla elevers tillgång till litteraturen. Folkpartiet anser att läraren ska ha stor frihet att använda sig av de metoder han eller hon anser är bäst för att nå uppställda mål. Men samtidigt är det av stor vikt att elever i olika landsändar får ta del av de författarskap som utgör en avgörande del av Sveriges kulturarv. Eleverna ska ges en gemensam referensram och inblick i svensk och utländsk litteraturhistoria. De elever som inte får stöd hemifrån i sin läsning gynnas mest av att en kanon införs. Införandet av en litterär kanon är ett statligt ansvar och förutsätter en utökning av antalet svensktimmar.

7. En egen bok åt varje elev

Att få en egen bok är för många barn ofta början på ett brinnande läsintresse. Inte minst för de barn som sällan eller aldrig får böcker av familjen skulle betydelsen av att få en egen bok från skolan vara av stort värde. Varje skolelev i Stockholm ska därför få en egen skönlitterär bok vid ett tillfälle i grundskolan, förslagsvis i samband med skolavslutningen i årskurs tre. Skolorna bör kunna välja mellan ett antal olika verk i den svenska barnlitteraturen.

8. Satsa på skolbiblioteken

Det finns ett starkt samband mellan böcker i hemmet och läsförmåga. Den internationella studien PIRLS visar att inte bara läskunnigheten bland svenska elever har minskat under nittioalet, utan även antalet böcker i barnens hem. För barn med sämre tillgång till böcker i hemmet kan skolbiblioteket fungera som en motvikt. Skolbiblioteken spelar en mycket viktig roll i arbetet med att förbättra läskunnigheten och få fler elever att uppskatta den skatt som litteraturen utgör. Folkpartiet vill därför satsa på att utveckla skolbiblioteken och ta tillvara på skolbibliotekariernas kunskap och engagemang. De bör vara en naturlig och integrerad del av skolornas svenskundervisning. Skolbibliotekarierna fyller en central roll som motorer i läsutvecklingen och ska erbjudas god fortbildning av staden.

En förutsättning för en litterär kanon är en god tillgång på de verk som ingår. Folkpartiet föreslår därför att staden ska garantera att skolbiblioteken erbjuder klassuppsättningar av de listade böckerna. Det är också viktigt att stadsbiblioteket och stadsdelsbiblioteken har ett tillräckligt stort bestånd av böckerna.

9. Satsa på biblioteken

Stockholms bibliotek lever med kniven mot strupen. Utlåning, besök och öppettider har minskat under den senaste mandatperioden. Kostnaderna för inköp av böcker ökar, medan anslagen minskar och minskar. Så kan det inte fortsätta. Folkpartiet vill satsa större resurser på stadens bibliotek. Antalet öppettimmar ska ökas och möjligheten till längre kvälls- och helgöppet ses över. Folkpartiet har under hela den gångna mandatperioden föreslagit ökade resurser till biblioteken, senast i 2006 års budget med 10 miljoner kronor.

Nya, moderna bibliotek och andra kulturinstitutioner ska inrättas i de nya stadsdelar som är under uppbyggnad, bland annat på nordvästra Kungsholmen. En satsning på bokbussar- och bilar bör ses över. Och det är personalen själva som ska avgöra vilka böcker som ska köpas in och vilka evenemang som ska ordnas. Biblioteken ska inte vara utsatta för styrning från politiskt tillsatta biblioteksråd.